

Rekabet Kurumu Başkanlığına,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı :2003-3-33 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 04-46/597-145
Karar Tarihi : 8.7.2004

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler :Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖRLER: Kürşat ÜNLÜSOY, Osman Tan ÇATALCALI

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : Pınar Süt Mamulleri Sanayii A.Ş.

20

D. TARAFLAR : Pınar Süt Mamulleri Sanayii A.Ş.
Kemalpaşa Asfaltı No:1 35060 Pınarbaşı / İzmir

Sodima SAS

170 bis Boulevard du Montparnesse 75014
Paris / FRANSA

E. DOSYA KONUSU: Pınar Süt Mamulleri Sanayii A.Ş. ile Sodima SAS teşebbüsleri arasında akdedilen "Lisans Sözleşmesi"ne menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.

30

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 6.3.2003 tarih ve 932 sayı ile giren ve en son 11.4.2003 tarih ve 1551 sayı ile eksiklikleri tamamlanan bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4., 5. ve 8. maddeleri ile 1997/2 sayılı Anlaşmaların, Uyumlu Eylemler ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Kanun'un 10. Maddesine Göre Bildiriminin Usul ve Esasları Hakkında Rekabet Kurulu Tebliği'nin ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 1.7.2004 tarih ve 2003-3-33/MM-04-KÜ sayılı Menfi Tespit Ön İnceleme Raporu 5.7.2004 tarih ve REK.0.07.00.00/146 sayılı Başkanlık Önergisi ile 04-46 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

40

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda;

-Başvuru konusu anlaşmaya, münhasırlık ve rekabet etmeme yükümlülüğü gibi 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı hükümler içermesi nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceği,

50 -Bununla birlikte, anılan Kanun'un 5. maddesinde belirtilen koşulların tamamını sağlaması nedeniyle söz konusu anlaşmaya 5 yıl süre ile bireysel muafiyet tanınabileceği sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

60 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in 4. maddesi uyarınca ilgili ürün pazarının tespitinde; tüketicinin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan mal ve hizmetlerden oluşan pazar dikkate alınmakta, tespit edilen pazarı etkileyebilecek diğer unsurlar da değerlendirilebilmektedir.

70 Bildirim formunda başvuru konusu sözleşme kapsamında yer alan ürünlerin meyveli ve aromalı yoğurtlar, sütlü ve aromalı tatlılar, pudingler, içilebilir aromalı yoğurtlar, aromalı ve meyve kıvamı yoğunlaştırılmış sütler, farklı yapılar da hazırlanmış aromalı ve sade peynirler (quark tipi-özellikle çocuklar için), tartlar, kremalar, aromalı köpük tatlılar (muslar), jöleler ve çeşitli tatlı spesiyalleri olduğu belirtilmiştir. Bunların dışında kalan süt ve süt ürünleri (süt, peynir, ayran, tereyağ vb.) ise sözleşme kapsamı dışında bırakılmıştır.

80 Bildirim formunda yukarıda sıralanan ürünlerin bazılarının ağırlıklı olarak keyif verici/eğlendirici (*indulgence*) olarak görüldüğü, bir kısmının ise özellikle çocukların sağlıklı gelişimine yönelik olarak tasarlandığı belirtilmiştir. Diğer yandan bu özel ürünlerin çocukların ebeveynlerince besleyici özellikleri dikkate alınarak satın alınmasına karşın bu ürünlerin çocuklar hatta bazı büyüklerce de keyif verici ya da eğlendirici ürünler olarak algılanması nedeniyle çikolata, bisküvi, dondurma ve çerez gibi ürünler yerine de tüketildiği ifade edilmiştir.

Ürünlerin bu özellikleri göz önünde bulundurularak geniş bir pazar tanımlaması yapmak mümkün görünmekle birlikte 1997/1 sayılı Tebliğ'de sıralanan unsurlar ve anlaşma konusu ürünler göz önünde bulundurularak, ilgili ürün pazarlarının söz konusu işlem bakımından "meyveli ve aromalı süt ürünleri pazarı" ve "hazır tatlı pazarı" olarak tespit edilmiştir.

90 Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden Türkiye'de ilgili ürün pazarlarında faaliyet gösteren teşebbüslerin meyveli yoğurt ve hazır tatlı ürünlerine ilişkin pazar paylarının aşağıdaki gibi olduğu anlaşılmaktadır:

Meyveli Yoğurt

Şirketler	Danone	Sütaş	Nestle	Pınar	Ülker
Pazar Payı (%)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)

Hazır Tatlı

Şirketler	Danone	Pınar	Nestle
Pazar Payı (%)	(...)	(...)	(...)

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

100 Teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri alanın, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşullarının komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olması; ilgili coğrafi pazarın tespitinde büyük bir önem taşımakta ve belirleyici olmaktadır.

İlgili coğrafi pazar dosya konusu ürünlere ilişkin faaliyetlerin ülke genelini kapsayacak ölçüde öngörülmesi dikkate alınarak "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak belirlenmiştir.

H.2. Taraflar

H.2.1.Pınar Süt Mamulleri Sanayii A.Ş.(Pınar Süt)

110 Pınar Süt, 1975 yılında kurulan ve merkezi İzmir'de bulunan bir şirkettir. Şirket ağırlıklı olarak süt ve süt mamulleri, meyve suları, sos ve toz ürünlerin üretim ve satışı alanında faaliyet göstermektedir. Yaşar Grubu bünyesinde faaliyet gösteren Pınar Süt'ün belirli süt ürünleriyle ilgili üretim süreçleri, formül ve teknikleri, satış ve dağıtım yöntemlerini içeren bir know-how'a sahip olduğu dosya mevcudu bilgi ve belgeden anlaşılmaktadır.

Pınar Süt'ün ortaklık yapısına Tablo-1'de yer verilmiştir.

120 Tablo 1- Pınar Süt'ün Ortaklık Yapısı

Pay Sahibinin Adı/Unvanı	Pay Oranı (%)
Yaşar Holding A.Ş.	24.42
Yapaş A.Ş.	38.11
Batı Sigorta A.Ş.	1.69
Diğer	35.78
<i>Toplam</i>	100.00

Şirketin Yönetim Kurulu üyeleri; Selçuk Yaşar (Yön. Kur. Bşk.), İdil Yiğitbaşı (Yön. Kur. Bşk. V.), Murat Ata Kudat, Taşkın Tuğlular, Ahmet Arsan, Uray Ergun ve Mehmet Aktaş'dan oluşmaktadır.

Şirketin son üç yıla ilişkin toplam cirolarına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2: Pınar Süt'ün 2000, 2001 ve 2002 Yılı Ciroları

Yıllar	2000	2001	2002
Ciro (TL)	(.....)	(.....)	(.....)

130 H.2.2. Sodima SAS (Sodima)

Sodima, Fransız yasaları uyarınca kurulan ve merkezi Paris'te bulunan Yoplait SAS'nin bir yavru şirketidir. Sodima, süt ve süt ürünleri alanında dünya çapında faaliyet gösteren Yoplait Grubu'nun yeniden yapılandırılması çerçevesinde Yoplait ticari markasının uluslar arası gelişiminden sorumlu tutularak Yoplait Grubu'nun ticari markaları ve know-how bilgisine ilişkin hakları kendisinde toplamıştır.

140 Şirket Yönetim Kurulu üyeleri, Jean-Claude Dorbec (Yön. Kur. Bşk.), Dominique Megret, Bertrand Meunier, Jacques Stevenin, Joseph Sarkis, Jacques Dupuis, François Ichès, René Schutz'dan oluşmaktadır.

Şirketin bağlı olduğu Yoplait Grubu'nun 2001 yılı toplam cirosu (.....) ABD Doları tutarındadır.

H.3.Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.3.1. Anlaşmanın Niteliği

150 Pınar Süt ile Sodima teşebbüsleri arasında 6.2.2003 tarihinde akdedilen ve Sodima tarafından Pınar Süt'e münhasır olarak know-how bilgisi ile Yoplait ürün serisine dahil markaların kullanım hakkının verilmesine ilişkin "Yoplait Üretim ve Dağıtım Franchise Sözleşmesi" başlıklı lisans anlaşması 6.2.2003 tarihinde akdedilmiş ve anlaşmaya dair bildirim, Kurum kayıtlarına 6.3.2003 tarihinde intikal etmiştir. Dolayısıyla süresi içinde yapılmış bir bildirimdir.

160 Anılan sözleşme uyarınca Sodima Pınar Süt'e meyveli/aromalı süt ve hazır tatlı ürünlerine ilişkin patentli ya da patentsiz know-how'ını, tescilli tasarım ve modellerini kullanarak kendisine ait Yoplait markası ve Yoplait ürün serisine dahil sair markalar ile üretim ve dağıtım için bir franchise vermekle yükümlü kılınmakta ve Pınar Süt de bu franchise'ı alma hakkını elde etmektedir. Bu kapsamda Sodima'nın üretimin başlaması öncesindeki know-how'ın sunulması aşamasında ve üretimin 18 ay sonra başlayabilmesi için hazırlık aşamasında Pınar Süt'e ticari ve teknik destek vermesi öngörülmüştür.

170 Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, know how'ın Sodima'nın üretim süreçleri, üretim formülleri ve sırlar, gizli bilgi ve tasarımlar, sözleşme konusu ürünlerle ilgili şartname kitapçıklarında, yazılı plan ve çizimlerde ifade edilen, özellikle teknik değere sahip diğer bilgiler, ürünleri teşhir, tanıtım ve pazarlama etkinliklerinin tümü ve satış artırma yöntemleri, ürün isimleri, her türlü kendine özgü kap ve ambalaj biçimi, reklam ve tanıtım materyalleri ve Sodima'nın sahip olduğu veya olacağı telif hakkı saklı her türlü materyal gibi unsurlardan oluştuğu anlaşılmaktadır.

180 Bu bilgiler ışığında *know-how* ve *markanın* karma olarak lisansa konu olduğu bir anlaşma söz konusudur. Lisans anlaşmalarının genellikle bir patent, marka, franchise, profesyonel hizmet, teknik veya yönetsel know-how sahibi ile, ikinci bir taraf arasında belli bazı tanımlanmış şartlar çerçevesinde yapılan ve ikinci tarafı bu bilgilerden faydalanmaya yetkili kılan sözleşmeler olduğu göz önünde bulundurularak söz konusu anlaşma bir lisans anlaşması olarak değerlendirilmiştir.

Diğer yandan anılan anlaşmanın rakip teşebbüsler arasında yapılması ve asli konusunun fikri hakların devri ve kullanılmasından oluşması nedeniyle 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

190 Patent, marka, know-how gibi sınai mülkiyet hakları ve bunların lisans yoluyla devredilmesi zaman zaman Rekabet Hukuku ile çelişebilmektedir. Bu noktada başvuru konusu sözleşmenin ilgili hükümlerinin Türk Rekabet Hukuku, buna mehzaz oluşturan Avrupa Birliği Rekabet Hukuku ve diğer mevzuat açısından ele alınması yerinde olacaktır.

H.3.2. Anlaşma Hükümleri

1) Sözleşmenin II.1. maddesiyle Sodima'nın Pınar Süt'e aşağıda belirtilen hakları içeren bir lisans vermesi öngörülmüştür:

200 "...a) Bölge (T.C. ve KKTC) dahilinde ürünleri üretmek ve satmak için, fakat yalnızca bu amaçla ve bunu, sadece adı geçen bölgede yapmak için SODIMA'nın ürünlere ait teknik bilgiyi (Know-how) kullanma hakkı

b) Sadece SODIMA'nın Know-how'ının kullanılması suretiyle bölge dahilinde Franchise alan tarafından üretilen ürünlerin dağıtımı ve satışıyla bağlantılı olarak bölge dahilinde Yoplait Grubu ticari markaları adı altında ürünleri üretme, dağıtma ve satma hakkı..."

Sözleşmenin II.2. maddesinde ise yukarıda anılan haklara ilişkin lisansın inhisari bir nitelik taşıdığı belirtilmektedir:

210 "İşbu sözleşme uyarınca verilen franchise, sözleşme yürürlükte kaldığı sürece bölge dahilinde münhasır bir franchise olacaktır. V-6 hükümlerine tabi olarak SODIMA, bölge için başka franchise alanlar atamayacak, (Franchise alanın açık talebi olması haricinde) bu bölgede ürünleri ne üretecek ne de dağıtacaktır, ayrıca bir başka bölge için atanan herhangi bir franchise alana, işbu sözleşmede verilen Know-how'ın kullanılması suretiyle ürünleri bölgede üretmesi veya aktif olarak satması ve dağıtması konusunda izin verilmeyeceğini garanti eder".

220 Yukarıda yer verilen hükümlerden de anlaşılacağı üzere ticari marka ve know-how içeren inhisari bir lisans verilmesi söz konusudur. Bu noktada ticari marka lisansının düzenlendiği 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) hükümleri ile 4054 sayılı Kanun arasındaki ilişki ön plana çıkmaktadır.

230 556 sayılı KHK'nın 21. maddesinde marka sahibine inhisari lisans verme hakkı tanınmış ve bu durumda lisans verenin başkasına lisans veremeyeceği ve hakkını açıkça saklı tutmadıkça, kendisinin de markayı kullanamayacağı düzenlenmiştir. Diğer yandan KHK'nın 21/11. maddesi marka lisans sözleşmelerinde; "... diğer kanun, tüzük, yönetmelik ve tebliğlere aykırı hükümler bulunamaz. Bu tür düzenlemeler lisans tarihinden sonra yapılırsa dahi, lisans sözleşmelerindeki aykırı hükümler geçersiz sayılır." hükmünü öngörmektedir. Dolayısıyla inhisari lisansa KHK'nın 21. maddesiyle izin verilmesi nedeniyle bu durumun 4054 sayılı Kanun'a aykırı olarak değerlendirilemeyeceği yorumu tartışmalı hale gelmektedir. Bununla birlikte, Rekabet Kurulu 12.6.2003 tarih ve 03-42/463-202 sayılı kararında Anadolu Efes Biracılık ve Malt San. A.Ş. ile Brauerei Beck & Co. arasında yapılan

240 benzer nitelikteki bir lisans anlaşmasına 4054 sayılı Kanun'a aykırı hükümler içermesi nedeniyle menfi tespit verilemeyeceğine ancak bireysel muafiyet tanınabileceğine hükmetmiştir. Bu bakımdan inhisari lisansın rekabeti sınırlayıcı niteliği nedeniyle 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

250 Rekabet Hukuku bakımından lisans sözleşmeleri ile yatay rekabet sınırlaması yaratmak mümkündür. Buna örnek olarak bir sektörde faaliyet gösteren bir şirketin sektör için önemli olan bir lisansı sadece anlaştığı firmalarla yaptığı inhisari lisans sözleşmeleriyle vermesi gösterilebilir. Böylece hem yeni girişlerin önüne geçilecek hem de anlaşma yapılan firmalara kendi bölgelerinde tek satıcı olma hakkı verilmiş olacaktır. Bunun hakim durumdaki bir firma tarafından gerçekleştirilmesi durumunda ise lisans verenin hakim durumunu güçlendirdiğinden söz edilebilir.

İnhisari lisans sözleşmeleri mehzaz mevzuatta rekabeti sınırlayıcı bulunmakta ve kural olarak yasaklanmaktadır. Buna gerekçe olarak ise genellikle bu tür sözleşmelerin hem lisans alanın hem de lisans verenin ekonomik özgürlüğüne sınır getirmesi gösterilmektedir. Ayrıca bu sözleşmeler aynı lisansı kullanma potansiyeline ve isteğine sahip üçüncü kişileri de bu imkandan yararlanmalarını engellemeleri nedeniyle olumlu karşılanmamaktadır.

260 Diğer yandan mehzaz mevzuatta rekabeti sınırlayıcı bulunan inhisari lisansların rekabete olumlu etkide bulunmaları da göz önünde bulundurularak muafiyetten yararlanabilmektedirler. Yani taraflar arasındaki sözleşmenin teknik gelişme sağlamaya yönelik olması, bunun gerçekleştirilmesi için inhisarlık kaydının gerekli olması ve sağlanan bu gelişmeden tüketicilerin fayda sağlayacak olmaları halinde muafiyet koşullarının karşılandığı söylenebilecektir.

270 Bu açıklamalar doğrultusunda Sodima tarafından Pınar Süt'e verilen ticari marka ve know-how içeren inhisari lisansın kural olarak 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı olduğu ancak Kanun'un 5. maddesinde yer alan koşulları karşılaması halinde muafiyetten yararlanabileceği kanaatine varılmıştır.

2) Sözleşmenin V.2. maddesiyle Pınar Süt'e belli koşullar dışında anlaşma konusu ürünlerle ilgili olarak ihracat yasağı getirilmektedir:

280 *"...Franchise alan SODIMA'nın yazılı izni olmadan Yoplait ürünlerini, bunları bölge dışına satacak bir şirkete veya toptancıya, Ticari Markalardan herhangi biri veya başka herhangi bir ticari marka altında ne doğrudan ihraç edecek ne de satacaktır.*

Ancak;

a) Franchise alan SODIMA'dan, Yoplait Grubunun bir franchise alanı bulunmayan kendi yöresindeki bir ülkeye ve mutabık kalınacak bir süre boyunca Yoplait ürünlerini ihraç etme izni isteyebilir. Bu izin, gayri makul nedenlerle verilmemezlik edilmeyecek ve işbu franchise sözleşmesinin hükümlerine tabi olacaktır.

290 b) SODIMA franchise alandan, bölge dışındaki bir başka franchise alana yerel
Yoplait iş ortağının mevcut ürün serisini tamamlayıcı nitelikteki ürünleri
satmasını isteyebilir. Böyle ihracatların hüküm ve koşulları, her seferinde ilgili
üç taraf arasında müzakere edilecektir.”

Yukarıda yer verildiği üzere bu konu ile bağlantılı olarak II.2. maddede;
Sodima'nın bölge için başka franchise alanlar atamayacağı, (Franchise alanın
açık talebi olması haricinde) bu bölgede ürünleri üretmeyeceği ve
dağıtmayacağı ayrıca bir başka bölge için atanan herhangi bir franchise
alanı, sözleşmede verilen know-how'ın kullanılması suretiyle ürünleri bölgede
300 üretmesi veya aktif olarak satması ve dağıtması konusunda izin verilmeyeceği
öngörülmüştür.

Ancak getirilen bu sınırlamalar sözleşmede yer alan münhasırlığın bir
sonucudur. Lisans veren tarafından tanınan münhasırlık lisans alanı, o
bölgedeki tek satıcı olma hakkını tanır. Bir lisans alanın, aynı ürünü başka bir
lisans alanın münhasır bölgesinde satması durumunda, belli bir *royalty* ücreti
ödeyen firma zor durumda kalmaktadır ve münhasırlığın sağladığı avantajları
kaybetmektedir. Dolayısıyla lisans alanı münhasırlık olan başka bir bölgeye
mal ihraç etmeme şartı getirilmesinin amacı, lisans alanlara tanınan
münhasırlığı sağlamaktır.

310 Diğer yandan mehz mevzuatta diğer lisans alanların bölgesinde lisanslı
ürünleri piyasaya sürmek için aktif politika izlenmemesi, özellikle doğrudan bu
bölgeleri hedefleyen reklamların yapılmaması ve bu bölgelerde dağıtım
bürosu kurmama yükümlülüklerine muafiyet verilebileceği belirtilmiştir. Yine
mehz mevzuatta teknoloji transferi anlaşmalarına ilişkin münhasır bölge ya
da müşteri grubuna yönelik aktif ve pasif satışların kısıtlanması durumuna ağır
rekabet ihlallerinin istisnaları arasında yer verilmiştir.

320 Bu durumda Pınar Süt'e getirilen doğrudan ihraç ya da aktif satış
sınırlamalarının lisansın inhisari niteliğinden kaynaklandığı, bu durumun da
556 sayılı KHK'nin 21. maddesine¹ uygun olduğu ve bu nedenle 4054 sayılı
Kanun'a aykırı bulunamayacağı kanaatine varılmıştır. Buna ek olarak anılan
hükmün ihraç yasağı olması nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti pazarı
etkilenmeyecektir. Kaldı ki makul olmayan nedenlerle Sodima'nın bu
yönde bir talebi geri çeviremeyeceği dikkate alınırsa Pınar Süt'ün söz konusu
ürünlerin bölge dışına ihracatını ya da satışını gerçekleştirebilme imkanı
bulunmaktadır.

330 Diğer yandan, benzer şekilde lisans verenin kabul ettiği aktif satış
sınırlamaları ve bu sınırlamaların diğer lisans alanlara getirilmesi de,
belirlenen bölgede üretim ve satış yetkisinin sadece lisans alanı verilmesi
(anılan markalı ürünlerin ilk kez pazara sunulması yetkisinin lisans alanı
tanınması) yani lisansın inhisari niteliği gereği olarak kabul edilmelidir.

¹ 556 sayılı KHK'nin 21. maddesinde marka sahibine inhisari lisans verme hakkı tanınmış ve bu
durumda lisans verenin başkasına lisans veremeyeceği ve hakkını açıkça saklı tutmadıkça, kendisinin
de markayı kullanamayacağı ifade edilmiştir.

3) Sözleşmenin III.7. maddesiyle know-how'ın Yoplait Grubu dışına devredilmemesi öngörülmüştür:

340 *"...Mevcut sözleşme SODIMA'nın Know-how bilgisi göz önünde tutularak akdedildiğinden, adı geçen ikinci taraf, söz konusu Know-how'ın bir kısmını veya tamamını, Bölge dışında benzeri franchise sözleşmeleri çerçevesinde ve kimseye açıklamama sözü ile devredilmesi durumu haricinde, YOPLAİT grubu dışına devretmeyecektir"*

Bu hükme paralel olarak sözleşmenin V.3. maddesinde de lisans alana know-how bilgilerinin gizli tutulması ve açıklanmamasına yönelik düzenlemeler bulunmakta ve bu düzenlemelerin sözleşmeden sonra da hüküm ifade etmeye devam edeceği kararlaştırılmaktadır.

350 Mehaz mevzuatta, lisans alana lisans veren tarafından verilen know-how'ı açıklamama yükümlülüğünün getirilebileceği ve lisans alanın bu yükümlülükle anlaşma sona erdikten sonra da bağlı kalmaya devam edebileceği düzenlenmiştir. Lisans alana lisanslı know-how'ı anlaşma sona erdikten sonra ve know-how'ın hâlâ gizli olması şartıyla kullanmama yükümlülüğü yüklenebileceği kanaatine varılmıştır.

Başvuru konusu sözleşmede öngörülen gizlilik hükümlerinin rekabeti sınırlayıcı olarak değerlendirilemeyeceği, lisans verenin know-how'ının gizli olduğu müddetçe açıklanmamasını ve sadece sözleşmede belirtilen amaçlarla kullanılmasını istemesinin makul karşılanması gerekmektedir.

360

4) Sözleşmenin V.2 ve V.4. maddeleri ile Pınar Süt'e rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmektedir:

"V.2:...Franchise alan, ürünlerin veya ürünlerle tamamen aynı veya benzer olan herhangi bir ticari marka altındaki ürünlerin, SODIMA'nın yazılı ön onayı olmadan dağıtım veya satışını yapmayacaktır..."

"V.4.: Franchise alan şunları taahhüt etmektedir:

370 - aynı veya benzer ürünleri üreten veya satan her türlü şirketteki doğrudan veya dolaylı pay sahipliğiyle birlikte sermayesinin dağılımını, en geç işbu sözleşmenin akdedilme tarihinde SODIMA'ya yazılı olarak bildirmeyi,

- gelecekte böyle bir şirkette çoğunluk hisse almamayı² veya böyle bir şirkete karşı teknik, ticari veya finansal taahhütlerde bulunmamayı,

- sermaye dağılımında veya bağlı kuruluşlarının sermayesinde önerilen her türlü değişiklik hakkında bilgi sahibi olmasından itibaren 30 gün içinde

380

a) hisseler için başvurmuş kişi veya şirketlerin listesi,

b) önerilen hissedarın, aynı veya benzer ürünleri üreten veya satan herhangi bir firmaya olan doğrudan veya dolaylı ilgi belirtisi

² Sözleşmenin İngilizce olan asıl metninde kontrolünü almama kavramı kullanılmıştır.

vasıtasıyla SODIMA'ya bilgi vermeyi;...”

390 Lisans alanın lisans konusu ürüne benzer ürünleri üretmemesi veya satmaması ile ilgili yükümlülükler lisans anlaşmalarında sıklıkla yer almaktadır. Her ne kadar bu yükümlülükler genellikle lisans konusu korunan hakkın varlığından çıkan hak olarak görülmemekte ve rekabeti sınırlayıcı nitelikte görülseler de lisans verenin sağladığı teknik bilgilerin rakip ürünlerde kullanılmaması konusundaki menfaati de gözetilmektedir. Bununla birlikte lisans alanın lisans altında yapılan üretim ve pazarlamada elinden gelen en iyi çabayı gösterme yükümlülüğünü yüklenmesi durumunda da anılan türde yükümlülükler makul karşılanabilmektedir.

400 Ancak, başvuru konusu sözleşmedeki rekabet etmeme yükümlülüğünün anlaşma süresince geçerli olması nedeniyle, anlaşmanın 10 yıllık süresi göz önüne alındığında, bu hükmün oldukça uzun bir zaman dilimini kapsadığı kanaatine varılmıştır. Ayrıca gelecekte aynı veya benzer ürünleri üreten veya satan herhangi bir şirketin kontrolünün devralınamayacağına ilişkin hükmün – aksi kararlaştırılmadığı için sözleşme süresi ile sınırlı olduğu anlamı çıkmakla birlikte- geçerlilik süresine ilişkin bir açıklığın olmaması rekabeti sınırlayıcı etkilere neden olabilecektir. Buna karşın anlaşmaya bu aşamada tanınabilecek muafiyet süresinin en fazla 5 yıl olabileceği dikkate alınırsa aşırı yoğunlaşmış bir pazarın söz konusu olmaması nedeniyle ilgili hükümler rekabetin önemli ölçüde sınırlandırılmasına yol açmayacaktır. Başka bir deyişle pazardaki rekabetin boyutlarının, belli bir süre rekabet etmeme yükümlülüğüne muafiyet verilmesine imkân tanıdığını söylemek mümkündür.

410 Bu bilgiler ışığında, yeni bir markanın piyasaya girebilmesi ve lisans verenin ürününün pazarda tutunabilmesi amacıyla, lisans alanın rakip olabilecek ürünler ile iştigal etmemesinin belirli bir süre ile zorunlu tutulması makuldür.

5) Sözleşmenin XIV.1. maddesinde sözleşme süresine ilişkin bir takım hükümler bulunmaktadır:

420 *“İşbu sözleşme SODIMA ile Franchise Alan arasındaki önceki tüm sözleşme ve müzakereleri ilga ve ikame etmektedir. Başlangıç olarak işbu sözleşmenin düzenlenmesinden itibaren on yıllık bir süre için akdedilmiş olup, sadece ve sadece imza tarihinden itibaren altı ay içinde ilgili yetkili makamlar tarafından gerekli tüm izin veya onaylar verilmiş olduğu taktirde yürürlüğe girecek, geçerli ve taraflar için bağlayıcı olacaktır.*

....

Her 10 yıllık dönem sonunda, her bir cari dönemin sona ermesinden en az on iki ay önce taraflardan biri diğerine aksine dair yazılı bir bildirimde (iadeli taahhütlü mektup) bulunmadığı takdirde işbu sözleşme müteakip 10 yıllık sürelerle kendiliğinden uzar.”

430 Lisans sözleşmeleri sürekli borç ilişkisi doğuran ve genellikle de uzun süre ile yapılan sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler bazen de belirsiz süreler için yapılabilmektedir.

440 Başvuru konusu sözleşmenin süresinin 10 yıl olarak öngörülmesi ve bu sürenin 10 yılın sonunda yazılı bir bildirim olmaması halinde otomatik olarak uzayacağı dikkate alındığında rekabeti sınırlayıcı olacaktır. Nitekim, mevzuatta, lisanslı teknolojinin diğer taraf veya lisans alacakların bölgelerinde işletilmesini önlemek amacıyla sözleşme süresinin otomatik uzatılmasını öngören kayıtların muafiyetten yararlanamayacağı öngörülmüştür. Bu bakımdan Kanun'un 5. maddesi hükmü de dikkate alındığında diğer koşulların sağlanmış olması kaydıyla anlaşmaya 5 yıllık bir süre için muafiyet verilebileceği kanaatine ulaşılmıştır.

6) Sözleşmenin IX.2.1. maddesinde Pınar Süt'ün keşfedeceği yeniliklere ilişkin hükümler şu şekildedir:

"IX.2.: Franchise Alan Tarafından Keşfedilen Yenilikler

450 *IX.2.1. İster yeni ürünler ister yeni teknikler olsun yenilikler, burada belirtilen ürünler alanında olan ve geliştirilmeleri, SODIMA Know-How'ını tam anlamıyla bilen ve bu alanda yetenekli bir kişi için bariz olmayan her türlü ürün veya süreç anlamına gelecektir.*

İşbu sözleşmenin amaçları bakımından "bariz olmayan" terimi, tekniğin mevcut durumuna oranla gerçekten yaratıcı bir kapasite gerektiren şekilde yorumlanacaktır.

Bu tür yeni ürün veya teknikler mutlaka;

- 460
- SODIMA'nın hiçbir yardımı olmadan ve Know-How bilgisi hiçbir şekilde kullanılmadan geliştirilmiş olmalı
 - Adı geçen SODIMA Know-How bilgisinden ayrılabilmeli,
 - Franchise alanın, geliştirildiğini SODIMA'ya açıkladığı tarihte SODIMA mensupları tarafından bilinmiyor olmalıdır.

470 *IX.2.2. Franchise alan, yukarıda tanımlandığı şekliyle her "yeni ürün veya süreci" hemen SODIMA'ya bildirecektir ve işbu sözleşmeyle SODI AAL Grubu'na ve hissedarlarına, bölge (Bölgenin kendisi haricinde) veya uygulama alanı açısından hiçbir kısıtlama olmaksızın lisans verme hakkı da dahil olmak üzere kullanma, üretme ve satma konusunda gayrimünhasır ve gayrikabili rücu hakkı, aşağıdaki IX.2.3. Maddesinde öngörüldüğü şekilde tanımaktadır.*

470 *IX.2.3. SODIMA, IX.2.1. fıkrasında tanımlandığı şekliyle her türlü yeni ürün ve süreçle bağlantılı, patentli veya patentsiz her türlü kullanım hakkını, SODIMA ile Franchise alan arasında iyi niyetle müzakere edilecek hüküm ve koşullar dairesinde alma seçeneğine sahip olacaktır.*

480 *SODIMA bu seçeneği kullanmazsa veya yukarıdaki fıkrayla ilgili müzakerelerden bir sonuç alınamazsa, yeni ürün ve süreçler Franchise alan tarafından serbestçe pazarlanabilir; ancak bu durum, V.2. maddesinin son paragrafındaki ve V.3. maddesindeki hükümlere tabi olacaktır".*

Pınar Süt tarafından geliştirilen iyileştirmeler ise IX.3. maddede düzenlenmiştir:

“IX.3.: Franchise Alan Tarafından Geliştirilen İyileşmeler

490 IX.3.1.Kullanılan malzemelerin yüzdesinin değiştirilmesiyle veya sadece herhangi bir malzeme eklenmesi, değiştirilmesi veya çıkarılması suretiyle karlılık, kalite ve içerik, sunum ve koruma biçimi (sıvı, katı, gaz, donmuş vb.) dahil özellikler, basit bir şekilde değiştirildiğinde veya bunlarda iyileştirme sağlandığında, kullanılan süreç veya araçlara bakılmaksızın, YOPLAIT ürün serisi veya SODIMA'nın Know-how alanındaki her türlü ürün veya sürecin, sadece mevcut Ürünlerin veya Süreçlerin basit bir iyileştirmesi olduğu addedilecek ve bu yüzden, IX.2.1 Maddesinde tanımlandığı şekliyle bir yenilik olarak kabul edilmeyecektir.

500 X.3.2. Franchise Alan, yapmış olacağı hemen yukarıda tanımlanan şekildeki her iyileştirmeyi hemen SODIMA'ya bildirecek ve SODIAAL Grubuna, bölge veya uygulama alanı üzerinde herhangi bir kısıtlama olmaksızın lisans verme hakkı da dahil olmak üzere bu iyileştirmeleri kullanma, üretme ve satma hususlarında münhasır (Franchise Alanın kendisinin kullanması haricinde), gayrikabili rücu ve isim hakkı ücretine tabi olmayan bir hak tanıyacaktır....”

Lisans verenin iyileştirmeleri haber verme yükümlülüğü genellikle rekabeti sınırlayıcı olarak görülmemektedir. Lisans verenin lisans konusu ürünün kalitesinin korunması amacıyla üretim metot ve formüllerine bağlı kalınarak üretilip üretilmediğini kontrol etmekte menfaat sahibi olduğu dikkate alınarak yenilik ve iyileştirmelere ilişkin karşılıklı haber verme yükümlülüğünün makul karşılanabileceği kanaatine varılmıştır.

510 Yukarıdaki açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda; IX.2. maddede lisans alan tarafından keşfedilen yeniliklere ilişkin hakların lisans verene devredilme yükümlülüğünün olmaması nedeniyle rekabeti sınırlayıcı bir hüküm değildir. Diğer yandan, IX.3. maddedeki orijinal know-how'dan ayrılabilir nitelikte olmayan basit iyileştirmelere ilişkin hakların lisans verene devredilmesine ilişkin hükmün lisans alanın rakip üretim teknikleri ile ilgilenmesi üzerinde önemli bir etkide bulunmayacağı dikkate alınarak, söz konusu hükmün rekabeti sınırlayıcı olmadığı kanaatine varılmıştır.

520 7) Sözleşmenin X. maddesinde kalite kontrolüne ilişkin hükümler bulunmaktadır. Bu madde uyarınca Pınar Süt'ün üretimde yalnızca onaylanmış kültürleri kullanacağı, ekipman ve hammadde tedarikçilerinin seçimi için Sodima'nın önceden onayını alacağı, zaman zaman Sodima tarafından makul olarak tayin edebilecek üretim, işleme, kalite, ambalaj ve dağıtım standartlarına uyacağı, Sodima'nın kalite uygunluk denetimlerine ilişkin haklara sahip olacağı, uygun nitelikte kişiler çalıştırmak zorunda olacağı gibi konular hükmüne bağlanmaktadır.

530 Lisans sözleşmelerinde lisans veren ürün kalitesini risk altına sokmamak için lisans alana kalite kontrolüne ilişkin bu tür yükümlülükler getirmektedir. Böylelikle lisans verenin marka imajının korunması da amaçlanmaktadır.

Mehaz mevzuatta, kalite kontrolüne ilişkin lisans verene hak tanınmanın, lisanslı üründen teknik olarak yararlanabilmek veya ürünün lisans veren ve diğer lisans alanların uyguladığı asgari kalite özelliklerine uygun olabilmesi için gerekli olduğu hallerde muafiyetten yararlanabileceği kabul edilmiştir.

Sözleşme konusu ürünlerin kolay bozulabilen ürünlerden olması ve bir takım kalite standartlarının uygulanmasında gerekli özenin gösterilmesinin gerekliliği de göz önünde bulundurulduğunda sözleşmenin X. maddesinde öngörülen hükümlerin muafiyetten yararlanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

540

8) Sözleşmenin XIII. maddesinde lisans alana sözleşme konusu haklarla ilgili devir ve temlik yasağı getirilmektedir:

“...İşbu sözleşme, Franchise alan ile, bire bir adı geçen taraf göz önüne alınarak akdedilmiştir. Sonuç olarak Franchise alan, SODIMA'nın yazılı ön izni olmaksızın, işbu Sözleşme çerçevesindeki haklarını bir alt lisans sözleşmesiyle verme veya Franchise, itibar veya işbu Sözleşme uyarınca kendisine tanınan başka herhangi bir hakkı devir, temlik etme veya başka şekilde elden çıkarma hakkına sahip değildir”

550

İlgili hükümden temel olarak lisans alanın alt lisans vermesi yasaklanmaktadır. Bu tür yükümlülüklerin lisans verenin sınai hakkının korunan içeriğine dahil olduğu kanaatine varılmıştır. Mehaz mevzuatta da lisans alana getirilen lisansı devretmeme veya alt-lisans vermeme yükümlülükleri rekabeti sınırlayıcı olarak değerlendirilmemiştir. 556 sayılı KHK'nın 21. maddesi de “Aksi sözleşmede kararlaştırılmamışsa lisans sahipleri, lisanstan doğan haklarını üçüncü kişilere devir edemez veya alt lisans veremez.” şeklindedir. Bu bakımdan söz konusu madde rekabeti sınırlayıcı değildir.

560

H.3.3. Menfi Tespit ve Muafiyet Değerlendirmesi

Pınar Süt tarafından yapılan bildirimde ilgili sözleşmeye menfi tespit belgesi verilmesi, bunun reddedilmesi halinde başvurunun muafiyet bildiri olarak değerlendirilmesi talep edilmiştir.

Ancak, başvuru konusu sözleşmenin devredilen ticari marka ve know-how'ın münhasır olması ve rekabet etmeme yükümlülükleri getirilmesi gibi 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içermesi nedeniyle anılan sözleşmeye menfi tespit verilmesi mümkün değildir. Bu durumda, sözleşmenin Kanun'un 5. maddesinde yer alan koşulları karşılayıp karşılamadığının ele alınması gerekmektedir.

570

Kanun'un 5. maddesine göre, muafiyet verilebilmesi için gereken koşullar şunlardır:

a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması.

580

Bildirim formunda; ilgili ürünlerin üretimi ve geliştirilmesi için masraflı ve uzun zaman alan araştırma ve geliştirme çalışmasının gerekli olduğu ve bu çalışmanın sonucunun da önceden öngörülemediği ancak başvuru konusu sözleşme ile Pınar Süt'ün değerli bir know-how'a ulaşacağı ve bu kapsamda kaliteli ve zengin bir yelpazede üretim yapılabileceği belirtilmektedir. Pınar Süt'ün halihazırda üretmediği bir takım ürünleri bu sözleşme ile sağlanan haklar aracılığıyla üretebilecek olması, Pınar Süt'e teknik anlamda anlaşma ile sağlanan olumlu katkılardandır. Bu açıklamalar doğrultusunda Kanun'un 5. maddesinin "a" bendinde aranan koşul yerine getirilmiştir.

590

Başvuru konusu sözleşmenin pazara yeni ürünler sunulmasına imkan tanınması, tüketici tercihlerini artıracaktır. Ayrıca; kalite, pazarlama ve satış konularında sağlanacak gelişmelerden tüketicilerin yararlanması söz konusudur. Bu bakımdan Kanun'un 5. maddesinin "b" bendindeki koşul da sağlanmaktadır.

İlgili pazardaki rekabet koşulları açısından ise öncelikle Sodima'nın Türkiye'de ilgili ürün pazarlarında halihazırda faaliyet göstermediğini belirtmek gerekir. Bu nedenle başvuru konusu sözleşme aracılığıyla rekabetin yatay olarak sınırlanmasından çok pazara yeni ve geliştirilmiş ürün girişinin söz konusu olması bakımından pazarda dinamik etkilerin doğacağını söylemek mümkündür. Pazarda faaliyet gösteren teşebbüslerin pazar paylarının yüksek olması, genellikle güçlü sermaye yapısına, yurt dışı kaynaklı ve uzun yıllar sonunda geliştirilmiş know-how bilgisine ve ar-ge olanaklarına sahip olmaları nedeniyle Pınar Süt'ün bu teşebbüslerle aynı koşullarda rekabet edebilmesi için başvuru konusu sözleşme ile sağlanan haklara sahip olması önem taşımaktadır. Diğer yandan Pınar Süt'ün ilgili ürün pazarlarındaki paylarının düşük olması (Meyveli Yoğurt pazarında %(...), Hazır Tatlı pazarında %(....)) nedeniyle anılan sözleşme ile ilgili pazarların önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmayacağı kanaatine varılmıştır. Bu nedenle Kanun'un 5. maddesinin "c" bendindeki koşulun sağlandığını söylemek mümkündür.

600

610

"Anlaşma Hükümleri" başlıklı bölümde ayrıntılı olarak değerlendirilen sözleşmenin, rekabeti sınırlayıcı nitelikteki hükümlerinin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin "a" ve "b" bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla oranda rekabeti sınırlamadığı dikkate alındığında, aynı maddenin "d" bendindeki koşulun da gerçekleştiği anlaşılmıştır. Örneğin Pınar Süt'e verilen lisansın inhisari niteliği, lisans verenin Pınar Süt'e tanınan bölgeye satış yapmasının yasaklanması gibi unsurlar Pınar Süt'ün lisans alması için gerekli olup, aksi takdirde Pınar Süt'ün lisans almaktan kaçınabileceği, bu durumda Sodima'nın sözleşme konusu ürünleri üretmek için gerekli yatırımı yaparak hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı farklı bir coğrafi pazara girmekten kaçınabileceği dikkate alınmıştır. Pınar Süt'ün bölge dışına satış yapmamasına dair yükümlülükler Sodima'nın kendisine veya başka lisans alanlarına ayırmak isteyeceği bölgelerin korunmasına yönelik olduğundan, bu yasakların kabul edilmemesi halinde Sodima da Pınar Süt'e lisans vermekten kaçınabilecektir. Dolayısıyla tarafların anlaşmada kabul ettiği yükümlülüklerin ilgili ürünlerin üretimi veya dağıtımında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da teknik gelişmenin sağlanması ve tüketicinin yarar

620

630

sağlaması için gerekli olandan fazla oranda rekabeti sınırlayıcı olmadığı kanaatine varılmıştır.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

640 1. Başvuru konusu anlaşmaya, münhasırlık ve rekabet etmeme yükümlülüğü gibi 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı hükümler içermesi nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceğine;

2. Bununla birlikte, anılan Kanun'un 5. maddesinde belirtilen koşulların tamamını sağlaması nedeniyle söz konusu anlaşmaya 6.2.2003 tarihinden itibaren 5 yıl süre ile bireysel muafiyet tanınmasına

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.